

TEKNILLINEN TIEDEKUNTA

**Jakamistalous osana kiertotaloutta: haasteet ja
mahdollisuudet Suomessa**

Annika Grönvall

Ympäristötekniikka

Kandidaatintyö

Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ

Jakamistalous osana kiertotaloutta: haasteet ja mahdollisuudet Suomessa

Annika Grönvall

Oulun yliopisto, Ympäristötekniikan tutkinto-ohjelma

Kandidaatintyö 2021, 36 s.

Työn ohjaaja(t) yliopistolla: Jenni Ylä-Mella TkT

Tässä kandidaatintyössä tarkasteltiin jakamistaloutta, sekä sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia Suomessa. Aluksi käydään läpi yleisesti kiertotalouden perusajatusta ja materiaalikiertojen jaottelua. Jakamistaloutta käsitellään laajemmin toisessa kappaleessa, jossa esitellään sen kehitystä, perusajatusta sekä mahdollisia jaottelutapoja. Viimeisessä kappaleessa perehdytään jakamistalouden vahvuuksiin ja heikkouksiin, joiden avulla pohditaan niiden tuomia mahdollisuuksia ja haasteita Suomessa.

Työ toteutettiin kirjallisuusselvityksenä, jonka lähteinä toimivat useat eri julkaisut ja esimerkkitaupaukset. Tärkeimpiä ja useaan otteeseen käytettyjä lähteitä olivat muun muassa Verohallinnon sekä Työ- ja elinkeinoministeriön teettämät selvitykset jakamistalouden tilasta Suomessa. Työtä tehdessä kävi ilmi Suomessa jakamistalouden kehityksen vaihtelu paikkakohtaisesti, sillä eroavaisuudet laajojen kaupunkien ja pienten paikkakuntien välillä ovat suuret. Lisäksi jakamistalouden säännöstely-ympäristöä pidetään vaikeasti ymmärrettävänä, joka vaikuttaa jakamistalouden toiminnan toteutumiseen. Kehittyvänä maana meillä on kuitenkin paljon mahdollisuuksia ja valmiuksia edistää toiminnallamme jakamistaloutta.

Asiasanat: kiertotalous, jakamistalous, resurssitehokkuus

ABSTRACT

The sharing economy as part of a circular economy: challenges and opportunities in Finland

Annika Grönvall

University of Oulu, Programme of Environmental Engineering

Bachelor's thesis 2021, 36 pp.

Supervisor(s) at the university: Jenni Ylä-Mella D.Sc. (Tech.)

This bachelor's work looked at the sharing economy, as well as the challenges and opportunities it presented in Finland. To begin with, one generally goes through the basic idea of circular economics and the breakdown of material cycles. The sharing economy is discussed more broadly in the second paragraph, outlining its development, basic idea and possible ways of division. The last paragraph will explore the strengths and weaknesses of the sharing economy to reflect on the opportunities and challenges they present in Finland.

The work was carried out as a literary account, with several different publications and example cases serving as sources. Among the most important sources and used on several occasions were studies on the state of the sharing economy in Finland commissioned by the Tax Administration and the Ministry of Economic Affairs and Employment. When the work was carried out, the variation in the development of the sharing economy on a location basis, as the differences between large cities and small localities are large. Moreover, the rationing environment of the sharing economy is considered difficult to understand, affecting the realization of the functioning of the sharing economy. However, as an emerging country, we have a lot of opportunities and capacity to contribute to the sharing economy through our activities.

Keywords: circular economy, sharing economy, resource efficiency

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYSLUETTELO

SANASTO

1 Johdanto	7
2 Kiertotalous ja resurssien kestävä käyttö	8
2.1 Kiertotalouden perusajatus	8
2.2 Biologiset kierrot	10
2.3 Tekniset kierrot	10
3 Jakamistalous	13
3.1 Jakamistalouden kehitys	13
3.2 Jakamistalouden perusajatus	14
3.3 Jakamistalouden jaottelutapoja	18
3.3.1 Toimijaperusteinen jaottelu	18
3.3.2 Liiketoimintamallin mukainen jaottelu	19
3.3.3 Toiminta-alueen laajuuden ja/tai avoimuuden mukainen jaottelu	21
4 Tulevaisuuden jakamistalous Suomessa	23
4.1 Suomen vahvuudet jakamistaloudessa	23
4.2 Suomen heikkoudet jakamistaloudessa	25
4.3 Haasteet ja mahdollisuudet	26
5 Yhteenveto	28
LÄHDELUETTELO	30

SANASTO

Alustatalous	Toimijoiden käytössä olevat digitaaliset ja tietojärjestelmäpohjaiset palvelut. (Harmaala et al. 2017, s. 27)
Biologinen kierto	Kiertotalouden materiaali- ja energiakierron toinen osa, johon lukeutuvat biopohjaisista raaka-aineista valmistetut ja biohajoavat materiaalit. (Tieteen termipankki 2021)
Jakamistalous	Hyödykkeiden jakamista, lainaamista tai vuokraamista sekä näihin mahdollisesti liittyvää palvelua. (Tieteen termipankki 2021)
Kiertotalous	Maapallon kantokyvyn rajoissa tapahtuvaa tuotantoa ja kulutusta kuvaava talousmalli. (Tieteen termipankki 2021)
Kierrätys	Jätteiden tai jätejakeiden käyttäminen raaka-aineena tai materiaalina. (Tieteen termipankki 2021)
Käyttöoikeustalous	Hyödykkeiden palvelumuotoinen käyttö omistamisen sijaan. (Harmaala et al. 2017, s. 27)
Lineaaritalous	Taloustalouden järjestelmä, jossa luonnonvarojen käyttöä rajoitetaan tuotannon ja kulutuksen tarpeisiin kertaluontoisesti. (Tieteen termipankki 2021)
Tekninen kierto	Kiertotalouden materiaali- ja energiakierron toinen osa, johon lukeutuvat luontoon palauttamattomat ihmisten toiminnan kautta syntyneet materiaalit. (Tieteen termipankki 2021)

Uudelleenkäyttö

Tuotteen tai sen osan käyttäminen uudelleen samaan tarkoitukseen, mihin se on alun perin suunniteltu. (Tieteen termipankki 2021)

Uudelleenvalmistus

Tuote tai komponentti päivitetään, korjataan tai valmistetaan uutta vastaavaksi tai paremmaksi. Prosessissa alkuperäisen tuotteen tai komponentin lisäarvo palautetaan materiaalin mukana. (Tieteen termipankki 2021)

Vertaistalous

Keskenään tasavertaisten yksilöiden välinen hyödykkeiden vaihto, jossa ei ole mukana muita välikäsiä. (Harmaala et al. 2017, s. 28)

1 JOHDANTO

Luonnonvarojen kestämaton käyttö aiheuttaa monia erilaisia haitallisia ympäristövaikutuksia. Ongelmaksi muodostuvat yhteiskunnan kasvava raaka-aineiden ja energian käyttö, jotka johtavat raaka-aineiden ylikulutukseen ja ilmastonmuutoksen nopeaan etenemiseen. (Seppälä et al. 2016) Kestävämmän tulevaisuuden takaamiseksi yhteiskunnan on muutettava toimintatapoja ympäristöystävällisempään suuntaan. Nykypäivän ympäristötilanteen takia kiertotalous on noussut yhdeksi puhutuimmista aiheista teollisuudessa, politiikassa, mediassa sekä kuluttajan arkipäivissäkin. Termi kattaa niin uuden ajatusmallin kuin toimintatavankin.

Kiertotalous kuvaa lineaaritalouden vastakohtaa, jonka ajatusmallin mukainen toiminta takaa kestäväen kehityksen myös tulevaisuudessa. Kiertotalouden pääajatuksena on, että käytössä olevat resurssit voitaisiin hyödyntää mahdollisimman hyvin, jolloin rajallisten luonnonvarojen kulutus vähenisi, eikä jätettä pääsisi syntymään. (Ellen MacArthur Foundation 2020) Kiertotalouden ajatusmallin toteuttamiseksi termin alla toimii monia erilaisia toimintatapoja, joista jakamistalous kuvaa tarpeettoman resurssin jakamista toiselle sitä tarvitsevalle. Jakamistalouden päätavoitteena on erottaa irtikytkennän avulla talouden kasvu ja luonnonvarojen käyttö toisistaan. Talousmallissa pyritään hidastamaan ilmastonmuutoksen etenemistä resurssitehokkuutta lisäten, joko lisäämällä resurssien käyttökertoja eliniän aikana tai/ja pidentämällä tuotteen elinikää. (Lahti & Selosmaa 2013, s. 7)

Tässä kirjallisuusselvityksenä tehdyssä kandidaantintyössä perehdytään jakamistalouden rooliin kiertotaloudessa sekä käydään läpi jakamistalouden kehitystä ja jaottelua eri näkökulmista. Aluksi työssä perehdytään kuitenkin tarkemmin kiertotalouden jaotteluun materiaalien näkökulmasta ja siihen, millä tavalla jakamistalous linkittyy kiertotalouden alle. Kun jakamistalouden rooli kiertotaloudessa on selvillä, käsitellään lyhyesti sen perusajatusta ja kehitystä tähän päivään. Seuraavaksi jakamistaloutta jaotellaan niin toimijoiden, resurssien, liiketoiminnan kuin toiminta-alueen laajuuden ja avoimuuden kannalta. Työn viimeisessä osiossa kartoitetaan jakamistalouden tilannetta Suomessa pohtimalla haasteita ja mahdollisuuksia vahvuuksien ja heikkouksien näkökulmasta konkreettisten esimerkkien avulla.

2 KIERTOTALOUS JA RESURSSIEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ

Yhteiskuntamme nykyinen elämäntapa johtaa ilmastonmuutokseen nopeaan etenemiseen yhä kasvavien raaka-aineiden käytön ja lisääntyvien energiatarpeiden vuoksi. Luomalla uusia käytänteitä sekä muuttamalla toimintatapojamme voimme hidastaa ilmastonmuutosta ja siirtyä samalla kestävästä kehityksestä edistävään kiertotalouteen. Tässä kappaleessa käydään läpi kiertotalouden perusajatusta sekä kiertojen jaottelua. Jakamistalous on olennainen osa kiertotaloutta, joten on tärkeää tietää mistä se johtuu ja mitkä ovat sen tavoitteet.

Kiertotalouden ajatusmalli on rakentunut vanhoista käytänteistä sekä uusien tieteellisten näkökulmien pohjalta. Nykyään termi ja sen mukana kulkeva ajatusmalli ovat saavuttaneet paljon huomiota suurien organisaatioiden kuten YK, OECD ja EU nostamalla yhteiskunnassa yhä enemmän näkyville niin yksilöiden, kuin yrityksiensä keskuudessa. (Seppälä et al. 2016) Vanha kiertotalouden ajatusmalli juontaa juurensa elämään ennen teollista vallankumousta, jolloin tarvittavat tavarat ja välineet valmistettiin itse saatavilla olevista raaka-aineista. Esineet sekä työkalut kulkivat suvussa aina nuoremmille sukupolville. Teollisen vallankumouksen alettua 1800-luvun alkupuolelta lähtien lineaarinen ”osta, käytä, hävitä” -kulutustapa alkoi yleistyä. Hyödykkeitä tuotettiin koneiden avulla ennätysvauhtia ja samaan aikaan niiden arvon laskiessa yleisen elämänlaadun parantuessa kaikilla oli varaa nauttia markkinoiden tarjonnasta. (Ellen MacArthur Foundation 2020)

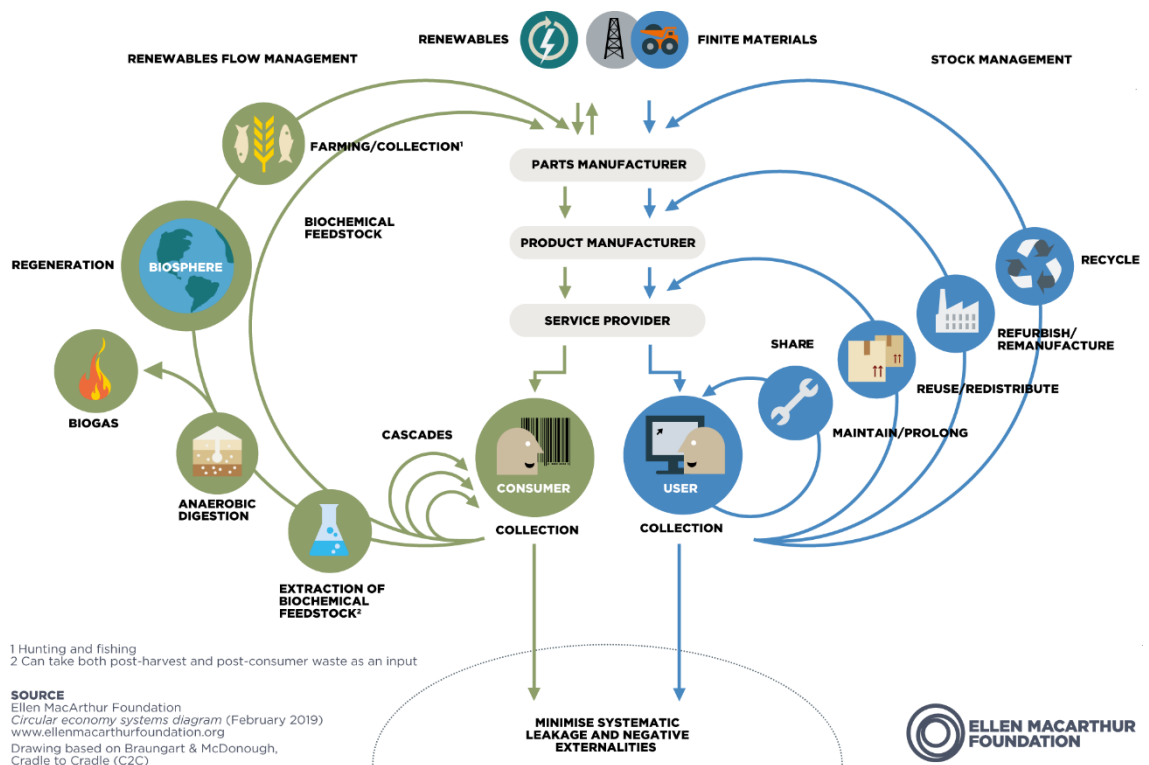
2.1 Kiertotalouden perusajatukset

Kiertotalous on talouden malli, jonka toimintatapoihin pyritään siirtymään lineaarisesta talousmallista. Toiminnan tarkoituksena on pysyä ympäristön kantokyvyn rajoissa resurssitehokkuutta lisäten. Kiertotalouden tavoitteena on luoda uusia palvelu- ja tuotekonsepteja, joiden avulla ympäristöä ja yhteiskuntaa pyritään suojelemaan sekä käyttää raaka-aineet ja jo kierrossa olevat materiaalit resurssitehokkaasti. (Stegeman 2015) Talousmallin mukaan kuluttaessa suositaan ostamisen sijasta jakamista, vuokraamista, kunnostamista ja kierrättämistä (Sjöstedt 2018). Toisin kuin lineaarisessa kulutuksessa, kiertotalouden ydinajatus on pitää raaka-aineet sekä tuotteet kierrossa

mahdollisimman pitkään. Ekologiset tavoitteet voidaan saavuttaa materiaalihäviöiden ja jätteen määrän pienentyessä. (Braungart ja McDonoughin 2002)

Ellen MacArthur -säätiö perustettiin vuonna 2010, jonka tarkoituksena on edistää kiertotaloutta globaalisti toimimalla yritysten, päättäjien, instituutioiden ja korkeakoulujen kanssa. Säätiön tavoitteena on ollut nopeuttaa kiertotalouden talousmalliin siirtymistä, jossa se onkin aktiivisella toiminnallaan onnistunut erinomaisesti. (Ellen MacArthur Foundation 2021) Kyseisen säätiön kehittämä perhosdiagrammiksi kutsuttu kaavio (kuva 1) kuvaa selkeästi materiaalien jaottelua ja kiertoa talousmallin mukaan toimivassa yhteiskunnassa.

Kuva 1. Perhosdiagrammi. (Ellen MacArthur Foundation, 2020)

Lineaarinen kulutustapa on kuvattu perhosdiagrammin keskelle, jossa resurssin elinkaari kulkee ylhäältä valmistusprosessista alas käyttäjän kautta lopulta päätyn polttoon tai jätteeksi. Kiertotalouden mukaan jätteeksi päättyvien hyödykkeiden määrää tulisi vähentää ja lopulta jopa poistaa kokonaan, jolloin materiaalien tulisi kiertää käytössä mahdollisimman pitkään. Materiaalien kierto on kuvattu perhosdiagrammissa silmukoiden avulla lineaarisen kulutustavan ympärille. Diagrammissa ajatuksena on, että

resurssihukka on pienimmillään kierron ollessa lähimpänä kuluttajaa. Mitä kauemmas ulkokehille kierto siirtyy, sitä suurempi määrä resursseja prosessiin tarvitaan. Kierotaloudesta koostuvat silmukat on lisäksi jaettu kahteen osaan; biologisiin sekä teknisiin kiertoihin.

2.2 Biologiset kierrot

Perhosdiagrammin (kuva 1) vasen puoli kuvaa biologisten materiaalien (renewables flow management) kulkua kiertotalousyhteiskunnassa. Biologisilla materiaaleilla tarkoitetaan biohajoavia ja biopohjaisista raaka-aineista valmistettuja materiaaleja. Kyseisiä materiaaleja käytettäessä niiden aineelliset ominaisuudet sekä eheys huononevat. Biologinen materiaali voidaan kuitenkin hyödyntää muissa toiminnoissa, jolloin se tuo kiertotalouden toiminnalle haluttua lisäarvoa. (Helsingin yliopisto 2021)

Kiertotalouden ekologisuuden tavoitteen mukaan uusiutumattomien energialähteiden käyttö on korvattava uusiutuvien luonnonvarojen avulla tuotetulla energialla (Seppälä et al. 2016). Biologisten materiaalien käsittelyssä on mahdollisuus tuottaa biojätteestä mädätyksen avulla energiaa esimerkiksi biokaasua. Biokaasun lisäksi tuotteena syntyvää mädätettä voidaan käyttää maaperän lannoituksessa. Mädäte on erittäin ravinnerikasta ja takaa samalla luonnolle hyvän uusiutumismahdollisuuden. (Howard et al. 2018) Kun mädäte palautetaan luontoon, siihen sitoutuneet alkuaineet palaavat biokemiallisiin kiertoihin (Helsingin yliopisto 2021). Tämän työn kannalta biologisten materiaalien linkitys jakamistalouteen ei ole merkittävä, mutta se kuuluu kuitenkin olennaisena osana kiertotalouteen.

2.3 Tekniset kierrot

Perhosdiagrammin (kuva 1) oikeaa puolta kutsutaan teknisiksi kierroiksi (stock management), joihin lukeutuvat ihmisen valmistamat luonnossa hajoamattomat materiaalit. Muovien, metallien ja muiden synteettisten materiaalien on kiertotalouden ajatusmallin mukaan kierrettävä käytössä, samalla niiden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyessä mahdollisimman pitkään.

Materiaalien kierto tulee ottaa huomioon jo tuotteiden suunnitteluvaiheessa. Kestävät tuotteet toimivat käytössä pidempään, joka johtaa myös jätteen määrän vähenemiseen. Seppälän et al. (2016) mukaan jätettä ei synny, kun resurssi on suunniteltu biologisiin tai teknisiin kiertoihin sopivaksi. Lisäksi biologisten kiertojen osalta haitta-aineettomuus on tärkeää, jolloin materiaalit voidaan mädättää tai kompostoida helposti. Teknisten kiertojen osalta tuotteisiin ja komponentteihin käytettävät materiaalit tulee suunnitella siten, että ne on helppo palauttaa takaisin kiertoon ilman laadun heikkenemistä.

Perhosdiagrammissa teknisten kiertojen uloin silmukka kuvaa tuotteiden raaka-aineiden ja pienimpien komponenttien kierrätystä (recycling), jolloin syntyneitä jätettä pyritään hyödyntämään. Mitä paremmin jäljelle jääneen tuotteen osat ja materiaalit pystytään hyödyntämään, sitä paremmin toiminta kohtaa kiertotalouden ajatuksen. Tässä silmukassa on otettu ensimmäinen askel lineaarisesta kulutusmallista lähemmäs kiertotaloutta, jossa talteen otetut komponentit sekä hyödyntämiskelpoiset raaka-aineet voidaan palauttaa takaisin kiertoon esimerkiksi uusien tuotteiden materiaalien valmistukseen. (Howard et al. 2018)

Kun kierroissa siirrytään lähemmäs kuluttajaa, seuraava silmukka perhosdiagrammissa kuvaa tuotteen komponenttien kunnostamista uudelleenvalmistusta (refurbish/remanufacturing) varten. Edellisessä kierrossa tuotteesta saatavat materiaalit kierrätettiin esimerkiksi käyttämällä niitä uusien tuotemateriaalien raaka-aineena, kun taas uudelleenkäytössä tarkoitus on hyödyntää tuotteiden osat huoltojen ja tarkastuksien jälkeen uusien tuotteiden valmistuksessa. Tuotteiden osien korjaamiseen käytetään merkittävä määrä resursseja, jotta niitä käytetyissä hyödynnettyjä laitteita voidaan pitää uudenveroisina.

Diagrammin (kuva 1) seuraava silmukka kuvaa tuotteen käyttöä uudelleen samaan tarkoitukseen, johon se alun perin on suunniteltu. Tällöin puhutaan uudelleenkäytöstä (reuse/redistribute) (Tieteen Termipankki 2021). Yksinkertaisuudessaan uudelleenkäyttö voi olla tavaran käyttöä sellaisenaan uudelleen, esimerkiksi käytettyjen tavaroiden myyntiä kirpputorilla. Toisaalta tavaran, esimerkiksi vaatteen uudelleenkäyttö voi vaatia sen korjaamista tai muokkaamista, kuitenkin niin että sitä voidaan käyttää alkuperäisessä tarkoituksessaan. (Ahokumpu 2006)

Kiertotaloudessa tuotteiden resurssitehokkuutta pyritään parantamaan elinikää pidentämällä ylläpitäen ja huoltaen (maintain/prolong) niiden kuntoa. Tätä tilannetta kuvataan perhosdiagrammin seuraavassa syklissä, jolloin jätteen syntymistä pyritään estämään jo tuotteen elinkaaren varhaisessa vaiheessa. Vuosien saatossa esimerkiksi kodinkoneen toimintakyvyn heikentyessä, vaatii se huoltoa toimiakseen sille tarkoitettussa käytössä. Toimittaessa kiertotalouden mallin mukaan, tulee uuden kodinkoneen oston sijaan suosia vanhan huoltamista ja ylläpitoa. Samalla tuotteiden elinikä pitenee ja resurssitehokkuus paranee.

Kuluttajaa lähimpänä oleva kierto perhosdiagrammissa kuvaa jo olemassa olevan tuotteen käytön tehostamista joko lisäämällä sen käyttöä tai pidentämällä elinkaarta. Tässä silmukassa tarvittavat resurssit ovat pienimmillään muihin verrattuna, eikä niitä ole käytetty esimerkiksi tuotteen uudelleenjalostamiseen. Tätä silmukkaa kutsutaan kiertotalouden alla toimivaksi jakamistaloudeksi, jota työn seuraavat kappaleet käsittelevät.

3 JAKAMISTALOUS

Jakamistalouden tavoitteena on lisätä tuotteiden resurssitehokkuutta käyttöastetta nostamalla. Tässä kappaleessa käsitellään tarkemmin jakamistaloutta, sen taustalla olevaa perusajatusta, kehitystä sekä jaottelutapoja. Kappaleessa käydään läpi myös jakamistalouden yleisiä ja vaihtoehtoisia luokittelutapoja.

3.1 Jakamistalouden kehitys

Jakamistalous nousi kansainväliseksi ilmiöksi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolella, mutta tosiasiasa toimintamallin mukaan elettiin jo ennen teollistumista. Tuolloin yhteisöt olivat pieniä ja yhteisöllisyys oli helppoa, sillä ihmisten koko elämä sijoittui vain muutamien kilometrien säteelle. Teollinen vallankumous pyyhkäisi jakamistalouden tieltään 1800-luvulta alkaen. Tuotannon kasvaessa tuotteiden arvo markkinoilla laski. Elintason koheneminen johti yhä kasvavaan kuluttamiseen, joka vaikutti merkittävästi jätemäärien kasvuun. Ajan kuluessa teknologia kehittyi ja samalla jakamistalous nousi uudelleen ihmisten suosioon. Uusista talouden muovaamista liikeideoista ponnahtaneet yritykset kasvoivat ja saavuttivat ihmisten suosion digitalisaation ansiosta. Yhteiskunnassa tapahtuva digitalisaatio on mahdollistanut helpon kommunikoinnin, kaupankäynnin sekä jakamisen muiden käyttäjien kanssa älylaitteiden avulla missä ja milloin tahansa. (Lahti & Selosmaa 2013, s. 45)

Ympäriällä oleva yhteiskunta ja siinä tapahtuvat muutokset sekä kriisit ovat muokanneet kuluttajan käyttäytymistä markkinoilla. Jakamistaloutta vauhdittanut finanssikriisi alkoi vuonna 2008, jolloin lukuisten lomautuksien ja irtisanomisien myötä säästäminen ja vähävarainen elämäntapa yleistyi. Talousmallin mukaan eläminen ei ollut enää pelkästään kytköksissä arvoihin, vaan motiivina toimi elinehto. Itsensä työllistäminen ja keikkatyöt yleistyivät yhteiskunnassa. Laman aikana elannon tienamiseen vaadittiin kekseliäisyyttä. Oma osaamista ja aikaa alettiin tarjoamaan muille, tienaten samalla rahaa elämiseen. (Lahti & Selosmaa, 2013 s. 66)

Nykypäivänä taloudessa esiintyy paljon ekologisuuteen liittyviä ongelmia kuten resurssipula fossiilisten polttoaineiden vähentyessä, ilmastonmuutos sekä kasvavat

jätevuoret (Lahti & Selosmaa 2013, s. 65). Nämä tekijät ovat luoneet kuluttajien keskuudessa huolta ja peilautuvat suoraan kulutuskäyttäytymiseen. Tilastokeskuksen teettämän kyselyn (2020) mukaan Suomessa jakamistalouden toiminta on kasvanut viime vuosien aikana, sillä vastanneista noin kolme neljännestä oli tehnyt ostoksia kirpputoreilla tai huutokaupasta vuoden 2019 aikana. Harmaala et al. mukaan (2017, s. 31) jakamistalous onkin ekologisesti kestävä elämäntapa, joka toimii monille kuluttajille motiivina mallin mukaiseen toimintaan. Talousmallin mukaista muutosta pyritään lisäksi edistämään esimerkiksi lainsäädännön ja asetusten avulla (Harmaala et al. 2017 s. 35). Yritysten on pitänyt muuttaa eli disruptoida omaa liiketoimintaansa niin kulutuskäyttäytymisen muutoksen myötä kuin lainsäädännön ja asetusten noudattamiseksi. (Harmaala et al. 2017 s.31).

3.2 Jakamistalouden perusajatus

Kiertotaloudessa materiaalikierto nähdään lineaarisen kulutustavan sijasta syklisinä kiertoina. Talousmallin tarkoituksena on käyttää materiaaleja kestävästi pitämällä ne kierrossa mahdollisimman pitkään, kuitenkin samalla kapasiteetilla kuin ennenkin. Jakamistalous linkittyy kiertotaloudessa teknisten kiertojen puolelle, jossa käsitellään tuotteen ylläpitoa, jakamista, uudelleenkäyttöä, kunnostamista ja ennen kaikkea tuotteiden elinkaarta ennen kierrätystä. Toimintamallin tarkoituksena on lisätä resurssien tehokasta käyttöä ja/tai pidentää niiden käyttöikä, samalla jätemäärän vähentyessä. Mallin mukainen toiminta edesauttaa siirtymistä kohti uuden talousmallin mukaan toimivaa yhteiskuntaa. (Ellen MacArthur, 2019)

Lahti & Selosmaan (2013, s. 11) mukaan jakamistalouden toimijat ovat yrityksiä yhteisöjä, käytännöllisiä ja ympäristötietoisia kansalaisia, jotka haluavat käyttää vajaakäytössä olevia resursseja tehokkaasti jakamalla niiden käyttömahdollisuuksia keskenään. Jakamistalouden toimijat voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään, joita ovat (Euroopan komissio 2016):

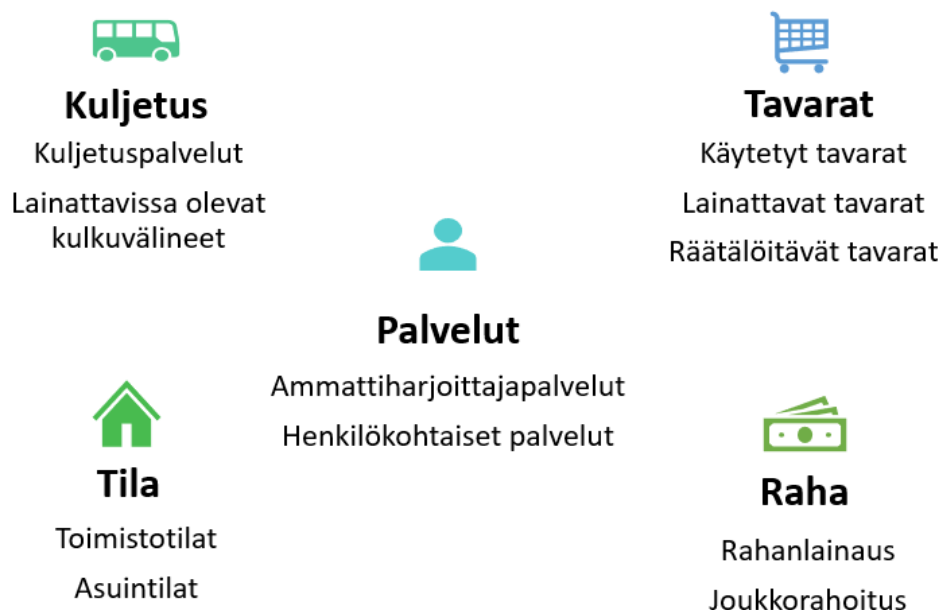
- 1) tarjoajat (satunnaiset tai ammattimaiset)
- 2) käyttäjät
- 3) välittäjät (jakamistalousalustat)

Jakamistalous tarkoittaa yleisesti kahden eri toimijan välistä kanssakäymistä. **Tarjoajat** omistavat vajaakäytössä olevan resurssin, kuten tuotteen tai palvelun, jota he tarjoavat niitä tarvitseville. (Harmaala et al. 2017, s. 20) Tarjoajat voivat olla satunnaisia yksityishenkilöitä tai ammattimaisia yrityksiä, jotka pyrkivät jakamistalouden avulla harjoittamaan liiketoimintaa (Euroopan komissio 2016; Petropoulos 2017).

Käyttäjät ovat yleensä yksityishenkilöitä, jotka tarvitsevat tarjoajien vajaakäytössä olevia tuotteita tai palveluita. Yksilötasolla jakamistalouden toiminnan edellytyksenä on omistamisen sijaan hyödykkeen käyttöasteeseen tehostaminen. Käyttäjän ei välttämättä tarvitse ostaa tarjoajan tuotetta itselleen, vaan se voidaan myös välittää palveluna, jolloin resurssin käyttöaste nousee. (Harmaala et al. 2017, s. 20; Petropoulos, 2017)

Digitalisaation ansiosta jakamistaloudessa on usein mukana myös **välittäjä**, jonka kautta jakamistaloutta voidaan harjoittaa. Välittäjien tehtävä on mahdollistaa tarjoajien ja käyttäjien välinen toiminta. Välittäjänä voi toimia esimerkiksi tietojärjestelmäpohjainen alusta, jonka avulla tarjoajat ja käyttäjät tavoittavat toisensa sekä tarvitsemansa resurssin. (Harmaala, 2017, s. 27; Petropoulos, 2017.)

Jakamistaloudessa olennaisena osana toimivat jaettavat resurssit (kuva 2). Tunnetuin jakamistalouden jaottelu perustuu tuotteiden ja palveluiden välille. Tuote on syntynyt yhdistelemällä tekniikoita, raaka-aineita, tietämystä ja muita resursseja. (Grönroos 2015 s. 91) Tuotokeskeisen jakamisen ohella toiminta voi myös perustua palvelun tarjontaan tai niiden aktiiviseen käyttöön. Palvelut koostuvat kuluttajille tarjotuista toiminnoista. (Grönroos 2015 s. 79) Jakamistalouden toimijoiden käyttämiä resursseja voivat perinteisten tavaroiden ja palveluiden lisäksi olla tilat, raha sekä kulkemiseen liittyvät palvelut ja kulkuvälineet.

Kuva 2. Jakamistalouden kohteena olevat resurssit (mukaillen Kotiranta et al. 2019; Owyjang 2014)

Resurssien rinnalla myös niiden käyttötapoja esiintyy jakamistaloudessa useita. Jakamisen kohteena voi olla (jakamistalous.fi 2016):

- (1) tavaran omistusoikeus (esimerkiksi myynti- ja vaihtotorit);
- (2) palvelujen myynti, vuokraus, lahjoitus tai vaihto (esimerkiksi aikapankki);
- (3) omaisuuden rajoitettu käyttöoikeus tai
- (4) pääoma (vertaislaina- ja joukkorahoitusinstrumentit)

Jakamistalouden päätavoitteena on nostaa käyttämättömien resurssien käyttöastetta, jotta käytettävien resurssien määrää voitaisiin kokonaisuudessaan vähentää. Yksinkertaisesti ajateltuna käyttöasteen nostattamiseksi resurssina toimivan käyttämättömän tavaran omistusoikeutta tulee vaihtaa sitä tarvitsevalle. Vertaiskauppa tarkoittaa kuluttajien välistä kaupankäyntiä, jota toteutetaan esimerkiksi suomalaisten keskuudessa suuren suosion saavuttaneella Tori.fi -vertaiskauppa-alustalla. Sivustolla vierailee kuukaudessa jopa 2,7 miljoonaa kävijää (Tori 2021).

Resurssina toimivaa tilaa voidaan tarjota vuokrattuna palveluna käyttäjälle. Näin toimii esimerkiksi maailman tunnetuin vertaismajoituspalvelu Airbnb, joka vuonna 2020 oli käytössä yli 220 maassa, yli 5,6 miljoonalla vuokraohteellaan. (AirBnB 2020) Alustalla toimivalta vuokrapalvelulta tarjoajalla on mahdollisuus tarjota omistuksessaan olevaa asuntoa lyhytaikaismajoitukseen muille käyttäjille korvausta vastaan.

Tilojen lisäksi käyttöoikeutta voidaan tarjota myös liikenteessä yhteiskäyttökulkuneuvojen avulla. VTT:n tutkimuksen (2012) mukaan Suomessa autot liikkuvat keskimäärin päivässä ainoastaan 30 minuuttia 1,7 ihmisen voimin (Liikennevirasto 2012). Pelkän käyttöoikeuden avulla omistamisen sijaan pyritään vaikuttamaan niin sosiaalisiin, taloudellisiin kuin ympäristönäkökulmiinkin. Yhteiskäyttöautoilusta koituvien jakamistalouteen liittyvien hyötyjen lisäksi ruuhkat vähenisivät ja tilankäyttö paranisi esimerkiksi parkkipaikkojen osalta. (Sitra 2017)

Jakamistaloudessa palvelullistamisella on suuri rooli, sillä palveluiden avulla voidaan edistää resurssien tehokasta käyttöä ja vähentää lineaarista kuluttamista. Välitettävä palvelu on aikaa ja osaamista, jota fyysisen tavaran ostamisen sijaan tulisi suosia. (Kotiranta et al. 2019) Esimerkiksi Stadin aikapankissa vaihdon välineenä toimii fyysisen tavaran sijaan aika ja vaihdantayksikkönä tovi eli työhön kuluva tuntimäärä. Aikapankissa kuluttaja voi löytää tarvitsemansa avun ja tarjota itse apua muille, jolloin korvauksena toimii rahan sijasta vastavuoroinen palvelu. (Sitra 2021; Stadin aikapankki 2010)

Edellistä esimerkkiä lukuun ottamatta raha esiintyy usein jakamistaloudessa korvauksen keinona. Raha voi kuitenkin toimia korvauksen sijaan myös resurssina. Joukkorahoituksen avulla voidaan pääomalla tukea yhteisesti tärkeäksi koettua hanketta joko ostamalla ennakkoon, lainaamalla tai omistamalla osan. Monen sijoittajan joukossa henkilökohtainen vastuu ja sijoittamisen tuomat riskit ovat huomattavasti pienemmät. (Jakamistalous 2016)

3.3 Jakamistalouden jaottelutapoja

Jakamistaloudelle on kehittynyt laaja termien kirjo, joista jokaisen tarkoituksena on omalla toimintatavallaan edistää taloudellista siirtymää lineaarisesta talousmallista jakamistalouteen. Termien avulla jakamistaloutta voidaan jaotella eri tavoin, esimerkiksi toimijoiden, liiketoimintamallin tai jakamistalouden avoimuuden ja/tai vaikutusalueen mukaisesti. Jakamistalouden laajassa terminologiassa esiintyy myös paljon päällekkäisyyttä, jota voidaan pitää yhtenä syynä toimijoiden kokemuksiin epävarmuuksiin ja -selvyyksiin. Seuraavaksi tarkastellaan jakamistalouden erilaisia jaottelutapoja.

3.3.1 Toimijaperusteinen jaottelu

Jakamistalous voidaan jakaa toimijoiden perusteella ammattimaiseen tai satunnaisten toimijoiden väliseen jakamistalouteen. Satunnaisten toimijoiden välisessä jakamistaloudessa molemmat toimijoista ovat yksityishenkilöitä, kun taas ammattimainen jakamistalous keskittyy yritysten ja yksityisen toimijan välille. (Kotiranta et al. 2019)

Yksityisen tarjoajan laittaessa tarpeetonta resurssiaan myyntiin tai jakoon, voi hän itse päättää kyseisen tuotteen tai palvelun hinnasta. Kilpailukyky hinnoittelun suhteen onkin yleinen eroavaisuus satunnaisten toimijoiden välisessä jakamistaloudessa verrattuna kaupalliseen toimijaan. (Kotiranta et al. 2019) Satunnaisten toimijoiden on myös mahdollisuus harjoittaa jakamistaloutta vastikkeettomasti, jolloin kaupankäynnissä ei makseta korvausta tarjoajalle. Tällöin jakaminen on verovapaata ja se suoritetaan yhteisöllisyyden osoituksena, reiluna kauppana tai avunantona käyttäjälle. (Harmaala et al. 2017 s. 24, 107)

Jakamistalouden ammatillisessa toiminnassa yritykset tarjoavat resurssejaan yksityishenkilönä toimiville asiakkaalle yleensä voittoa tavoitellen. Toiminta voi tapahtua esimerkiksi kivijalkaliikkeestä käsin, mutta yleisimpänä välityspalveluna toimivat erilaiset alustasovellukset. Tarjoaja voidaan erottaa satunnaisesta toimijasta kolmesta eri näkökulmasta; palvelun tarjonnan tiheys, tarjoamisen motiivi sekä tarjoajan ansaitsemat voitot. Palvelun tuottamat korkeat tulot ovat todennäköisemmin merkki ammatillisesta toiminnasta (Petropoulos 2017). Autojen leasing -toiminta on

jakamistalouden ammatillista toimintaa yrityksen ja yksityishenkilön välillä. Ammatillinen toimija, esimerkiksi autoliikkeen työntekijä, tarjoaa käyttäjälle palveluna auton pitkäaikaisvuokrausta. Sopimuksesta riippuen vuokralaisen ei tarvitse maksaa auton huolloista, vaan hän maksaa bensojen lisäksi autosta kiinteää kuukausihintaa. Leasing-toimintaa harjoittava yritys toteuttaa jakamistaloutta ammatillisesti, sillä toiminta ei rajoitu vain muutamaankauppaan. Tavoitteena on tuottaa yritykselle tasaiseen tahtiin lisää pääomaa. Jakamistalouden ammatillinen toiminta koetaan kuitenkin usein haastavaksi sen epäselvän verotuksen ja säädösympäristön myötä. (Kotiranta et al. 2019)

3.3.2 Liiketoimintamallin mukainen jaottelu

Jakamistalous ei alun perin ole perustunut taloudellisen hyödyn tavoitteluun, vaan useammin esimerkiksi vaihdantaan tai kustannejakoon. Nykyään tilanne on kuitenkin toinen, sillä jakamistalouden markkinoilla toimii yhä useampi voittoa tavoitteleva ammatillinen toimija. Toimintaa voidaan tarkastella liiketoiminnan näkökulmasta ja myös jaotella sen mukaan. (Euroopan komissio 2016). Jakamistalouden vaihtoehtoisia liiketoimintamalleja on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Jakamistalouden liiketoimintamallit. (mukaillen Kotiranta et al. 2019)

Jakamismalli	Miten?	Mitä?
1. Yrityksiltä yksityishenkilöille	Yritys vuokraa resurssiaan yksityishenkilöille	Netflix, Spotify, kaupunkipyörät
2. Käytetyn tavaran markkinapaikat	Yksityishenkilöt myyvät, vaihtavat tai antavat pois omistamiaan käyttämättömiksi jääneitä tavaroitaan	Nettiauto, Tori, Zadaa, Tise
3. Jaettu omaisuus	Toimijat omistavat yhteistä omaisuutta (ostavat sen suoraan tai osuuksina)	yhteisautot, mökkien lomaosakkeet
4. Vertaisjärjestelmät	Yksityishenkilöt tarjoavat tavaroita, palveluita ja informaatiota muille yksityishenkilöille.	kivijalkakirpputorit, Facebook -teemaryhmät

Ensimmäisessä toimintamallissa jako perustuu yksityisen ja ammatillisen toimijan välille. Tällöin yritys toimii palvelun tarjoajana, jota palvelua tarvitseva yksityishenkilö eli käyttäjä usein lähestyy. Palvelullistaminen edesauttaa jakamistaloudelle olennaista tuotteiden resurssitehokkuutta. Palveluliiketoiminnan etuja ovat sen sopeutumiskyky ja joustavuus tilanteeseen nähden, sillä näitä ominaisuuksia voidaan muokata helposti käyttötarkoituksensa mukaan. Palvelun tarjoajana toimiva yritys voi esimerkiksi tarjota hyödykkeen käyttöoikeutta sitä tarvitsevalle, jolloin puhutaan **käyttöoikeustaloudesta**. Tässä talousmallissa tavaroita ei itsessään myydä, vaan käyttäjälle tarjotaan niille perustuvia käyttöoikeuksia. Toimintatavan tavoitteena on korostaa ostamisen sijaan hyödykkeen palvelumuotoista käyttöä, jossa resurssit vapautetaan yksityisestä käytöstä. Toiminta vähentää ostamisen tarvetta ja nostaa resurssien käyttöastetta. (Harmaala et al. 2017, s. 27)

Toinen jakamistaloudessa yleisesti käytetyistä toimintamalleista perustuu käytetyn tavaran markkinoille, jolla tarkoitetaan tarpeettoman tavaran luovuttamista sitä tarvitsevalle osapuolelle. Tässä talousmallissa tarjoaja tarjoaa käyttäjälle tavaraa esimerkiksi kirpputorin tai alustapohjalla olevan välittäjän avulla. **Alustataloutta** harjoitetaan digitaalisilla palvelualustoilla, jotka ovat sijainnistaan riippumattomia ja siten helposti kaikkien saatavilla. Alustat toimivat usein käyttäjien yhteisten pelisääntöjen avulla, joita kaikkien toimijoiden on noudatettava. Alustoja suositellaan eri toimijoille usein niiden taloudellisten hyötyjen ansiosta. (Harmaala et al. 2017, s. 27) Tarkastellaan esimerkkinä autoa, joka ostetaan jakamistalouden välittäjänä toimivan nettiautokaupan kautta. Käyttäjänä toimiva kuluttaja kirjoittaa kauppakirjat tarjoajana toimivan myyjän kanssa, jonka jälkeen hän käyttää ostamaansa tuotetta liikkumiseen oman elämän tarpeissa.

Kolmas liiketoimintamalli kuvaa jaetun omaisuuden markkinoita, jossa tarjoaja jakaa omistamaansa omaisuutta muille saman resurssin satunnaista tarvetta vaativille käyttäjille resurssin käyttöastetta lisäten (Harmaala et al. 2017, s. 28). Jaettua omaisuutta voivat olla esimerkiksi lomamökkien osakasomistajuudet, jolloin koko mökin omistamisen sijaan käyttäjä ostaa vain osan. Tällöin käyttäjällä on oikeus varata tietyin väliajoin muiden omistajien tavoin kalenterista itselleen sopiva ajankohta, ja matkata mökille viettämään vapaa-aikaansa.

Taulukon viimeinen osio kuvaa vertaisjärjestelmää, eli **vertaistaloutta**, jossa kuvataan tasavertaisten yksilöiden välistä toimintaa, johon ei liity muita välikäsiä. Edeltävä liiketoimintamalli jaetun omaisuuden markkinoista voi myös kuulua tähän osioon, jos kyseessä ovat tasavertaiset käyttäjät. Toimintatavan kerrotaan olevan vaihtoehto kapitalismille, koska tuotetta tai palvelua myyvä taho omistaa sekä tuotteen että tuotantovälineet. (Harmaala et al. 2017, s. 28) Palataan muutama esimerkki taaksepäin, jossa käyttäjä osti auton käytettynä alustatalouden kautta tarjoajalta. Nyt kuluttajan auton ostamisesta on kulunut jo useampi vuosi ja hän huomaa elämäntilanteen muuttuessa tarvitsevänsä autoa yhä vähemmän. Kuluttajan tutustuessa eri vaihtoehtoihin auton myynnin sijasta, hän päättää alkaa vuokrata autoa niinä päivinä, jolloin hän ei sitä itse tarvitse. Näin auton omistavasta yksityishenkilöstä tulee palvelun tarjoaja toisille käyttäjille, samalla tuotteen käyttöasteen kasvaessa.

3.3.3 Toiminta-alueen laajuuden ja/tai avoimuuden mukainen jaottelu

Resursseja on mahdollista jakaa myös toiminta-alueen laajuuden mukaan. Fyysinen palvelu tai vuokrattava tuote ei hyödytä kaukana asuvaa käyttäjää, jolla ei ole mahdollisuutta saada resurssia itselleen. Vastakohtana paikallisille palveluille voidaan pitää globaaleja palveluita, jotka ovat alustojen kautta kaikkien saatavilla. Toiminta-alueen laajuuden jaottelua voidaan kuvata monissa kaupungeissa toimivan ResQ Club - mobiilisovelluksen avulla. Sovelluksen tarkoituksena on tarjota paikallisille asukkaille ja siellä vierailijoille ravintola-alan liikkeiden hävikkiruokaa halvemmalla hinnalla. (ResQ Club 2021). Ruuan noutaminen pidemmän matkan omaavalle ei ajallisesti ole kannattavaa ja tuottaisi samalla turhia liikkumisesta aiheutuvia päästöjä. Hyviä esimerkkinä globaaleista palveluista ovat hyvinvointivalmentajien järjestämät nettivalmennukset, jotka sisältävät ruokavaliot aina treeniohjelmiin asti. Palvelu on tällöin tarjolla kaikille halukkaille välimatkasta huolimatta.

Toinen tapa jaotella jakamistaloutta on sen avoimuuden näkökulmasta. Palveluiden ja tuotteiden saatavuutta on usein rajoitettu tietyille ihmisryhmälle kuten kaupungin tai taloyhtiön asukkaille. Palvelut ja tuotteet voivat olla suljetussa käytössä vain rajatulla käyttöoikeuden omaavilla ihmisillä. Esimerkiksi Helsingin Kalasatamassa sijaitsevassa SRV:n rakentamassa tornitalossa asukkailla on mahdollisuus tilata ja käyttää taloyhtiön

tarjoamia palveluita älylaitteesta käsin. Pyykkien pesu hoituu viemällä likaiset pyykit aulan vastaanottoon, josta pesulapalvelu noutaa vaatteet ja toimittaa puhtaina takaisin. (SRV 2021) Toisaalta sama palvelu on myös mahdollista tarjota avoimesti kaikkien saataville, sillä kaupunkien yleiset pesulat tarjoavat pesulapalveluita kaikille asukkaille.

4 TULEVAISUUDEN JAKAMISTALOUS SUOMESSA

Jatkuvan kehityksen takaamiseksi vaaditaan yleensä tarkastelua perehtymällä nykyhetken tilanteeseen vahvuuksien ja heikkouksien näkökulmasta. Tässä kappaleessa käydään läpi jakamistalouden tuomia vahvuuksia sekä heikkouksia Suomessa talousmuodon murroksessa. Lopuksi pohditaan talousmallin mahdollisuuksia ja haasteita matkalla jakamistalouden edelläkävijäksi.

4.1 Suomen vahvuudet jakamistaloudessa

Suomelta löytyy paljon potentiaalia ja vahvuuksia jakamistalouden saralla pienestä asukasluvustaan huolimatta. Ensiluokkainen koulutus, kuuluminen Euroopan Unioniin sekä yleisesti vauras elintaso takaavat meille hyvät mahdollisuudet edetä jakamistalouden edelläkävijäksi.

Yhtenä merkittävimmistä ajureista jakamistalouden osalta voidaan pitää kuulumista Euroopan Unioniin. EU säätelee omalla tahollaan jakamistaloutta direktiivien ja asetusten avulla. EU:n asettamilla direktiiveillä on suuri painoarvo jäsenmaidensa lainsäädännössä, sillä jäsenmaiden on sitouduttava direktiivissä esitettyihin ehtoihin. EU asettaa jäsenmailleen tavoitteita esimerkiksi kestävämmän kehityksen takaamiseksi, jolloin jäsenmaiden on muutettava omat lait ja asetukset EU:n antamien tavoitteiden mukaisiksi. Direktiivien painoarvo tulee hyvin esille jätelainsäädännössä, jossa monille jätejakeille on asetettu erilliskeräys- uudelleenkäyttö- ja kierrätysvelvoitteita. Esimerkiksi EU:n direktiivissä 2019/904 tavoitteena on edistää kiertotaloutta vähentämällä ja ehkäisemällä muovituotteiden vaikutusta ympäristöön. Direktiivin avulla toteutetaan EU:n muovistrategiaa. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi kertakäyttöastioiden kieltoa, mikäli vaihtoehtoisia tuotteita on saatavilla. Direktiivin tulee olla osa EU-maiden lainsäädäntöä vuoden 2021 heinäkuuta mennessä. (Direktiivi (EU) 2019/904) Direktiivin noudattamisen edistämiseksi on tehty jo paljon konkreettisia toimia niin valtion, kuin yksityisten organisaatioiden puolesta. Suomessa Ympäristöministeriön teettämässä raportissa (2019) käydään läpi direktiiviä, sekä sen toimeenpanoon liittyviä tekijöitä. Raportissa myös esitellään mahdolliset vaihtoehdot, miten direktiivi otetaan mukaan lainsäädäntöön. (Ekroos et al. 2019) Direktiivin myötä monet yritykset ovatkin jo

korvanneet kertakäyttömuoviastiat muilla vaihtoehtoisilla tuotteilla. Esimerkiksi S-ryhmä kertoi keväällä vuonna 2020 poistavansa kertakäyttömuoviastiat myynnistä syksyyn mennessä (S-ryhmä 2020).

EU:n asettamien asetusten ja direktiivien sekä valtion lainsäädännön lisäksi Suomen kansalaisia kierto- ja jakamistalouden toimintaan ohjaavat pienemmät tahot kuten kaupungit ja kunnat. Näillä organisaatioilla on oma roolinsa kannustaa ja järjestää asukkaille mahdollisuuksia toimiakseen talousmallin murroksen keskellä. Monissa isommissa kaupungeissa on tarjolla jakamistaloutta edistäviä palveluita. Palveluita voidaan tarjota kaikille kaupungin asukkaille esimerkiksi kirjaston tai asukasyhdistystoimikunnan toimesta, kuin rajatullekin osalle. Jakamistalouden toimintaa on mahdollista harjoittaa esimerkiksi vuokraamalla harrastekäyttöön tarkoitettuja tiloja kirjastosta tai nappaamalla yhä useammasta kaupungista löytyvä kaupunkipyörä välimatkan sujuvampaan taittamiseen. Esimerkiksi Oulussa kaikilla kaupungin asukkailla on mahdollisuus lainata kirjastosta tiloja tai lautapelejä omaan käyttöönsä, kun taas opiskelijat voivat hyödyntää opiskelija-asuntosäätiö PSOAS:n tarjoamia yhteiskäyttöpyöriä. (Oulun kaupunki 2021; PSOAS 2020).

Jakamistalouden näkökulmasta Suomen yksi suurimmista vahvuuksista on hyvinvointivaltion asettama korkea elintaso. Digitalisaatio on yksi jakamistalouden merkittävimmistä vauhdittajista. Tilastokeskuksen (2020) teettämä kyselyn mukaan, vastanneista jopa 96 % kertoi omistavansa älypuhelimien. Älylaitteiden ja korkeasti kehittyneen ICT-alan yhteiskunnassa yhä useammilla on pääsy digitalisaation luomille alustoille, jotka ovat nostaneet jakamistalouden suosiota Suomessa.

Asiantuntijuutta tai osaamista ei maastamme puutu, sillä Suomessa saatavaa koulutusta pidetään ensiluokkaisena ja hyvin arvostettuna maailmalla. Kestävä kehitys otetaan huomioon opetushallituksen laatimassa opetussuunnitelmassa integroituna useimpien oppiaineiden joukkoon (Opetushallitus 2016). Piispasen (2018) mukaan ympäristökasvatusta on toteutettu läpi peruskoulun historian. Yleissivistävän koulutuksen ansiosta kansalaiset ovat myös tietoisia ilmastonmuutoksesta ja ympäristön heikkenevästä tilasta, jolloin kulutustapojen muuttaminen voi olla seuraus tietoisesta päätöksestä. Kansalaisten tietoisuus ilmastonmuutoksesta voi johtaa esimerkiksi oman

auton luopumiseen ja siten joukkoliikenteen suosimiseen, jolloin yksilön toiminta edistää talousmallin muutosta. Lisäksi vuoden 2020 lopussa Suomen hallituksen linjaama oppivelvollisuuden laajentaminen ja toisen asteen maksuton koulutus takaavat tulevaisuudessa kaikille nuorille yhä tasa-arvoisemmat lähtökohdat edetä elämässään oman alansa ammattilaisiksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020).

Jakamistalouden kehityksen voidaan olettaa jatkuvan suotuisasti, sillä Suomessa päättäjillä, kuten kansalaisillakin on yleisellä tasolla samanlainen tahtomus pyrkiä edistämään kestävää kehitystä, jolloin myös jakamistalous nousee merkittävään rooliin. Sitran yliasiamies Jyrki Kataisen mukaan Suomella on hyvät valmiudet edetä kiertotalouden kärkimaaksi, sillä maastamme löytyy paljon asiantuntijuutta sekä tehtyjä tutkimusselvityksiä. Seuraava askel kohti tavoitteita on toiminta ja sen kehittäminen kiertotaloudelle suotuisaksi. (Katainen 2020)

4.2 Suomen heikkoudet jakamistaloudessa

Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän selvityksen (2017a) mukaan Suomen jakamistalouden tilasta löytyy vahvuuksien lisäksi myös heikkouksina pidettäviä kipukohtia. Kyselyn mukaan jakamistalouden kehittämiskohteet ovat talousmalliin liittyvät lainsäädännöt sekä verotus. (TEM 2017b) Lisäksi harvaan asutun maamme pitkät välimatkat tuottavat ongelmia jakamistalouden harjoittamiseen. (Koramo et al. 2017)

Verotuksen tuottamia haasteita jakamistaloudelle on kritisoitu paljon. Jakamistalous on muokannut ihmisten tapoja tehdä työtä ja yhä useampi työllistää itse itsensä erilaisilla keikkatöillä. (Koramo et al. 2017) Jakamistalouteen liittyvät verotuksien säännökset on tehty perinteiseen työsuhteen sekä yritystoiminnan harjoittamiseen, jolloin niitä on vaikea soveltaa jakamistalouden harjoittamiseen. (TEM 2017a) Silpputöistä aiheutuvat pienet tulovirrat tulee ilmoittaa verottajalle. Hajanaiset tulovirrat aiheuttavat verottajalle kuitenkin paljon työtä, jotka taas lisäävät kustannuksia ja pahimmassa tapauksessa vaikuttavat negatiivisesti koko toimintaan. Vastakohtana silpputöiden aiheuttamien tulojen ilmoittamatta jättäminen aiheuttaa harmaata taloutta. Pienten tulojen ilmoittaminen nähdään yleensä työläänä ja aikaa vievänä prosessina varsinkin silloin, jos toimintaa harjoitetaan vähän. Toiminnasta ilmoittamatta jättäminen verottajalle johtuu osaksi myös tarjoajien tietämättömyydestä, jolloin satunnaisesta toiminnasta ei

välttämättä edes ymmärretä tehdä ilmoitusta. (Kotiranta et al. 2019). Myös harvakseltaan tapahtuvaa jakamistalouden toimintaa on vaikea valvoa, joka toisaalta taas kannustaa tarjoajaa jatkamaan harmaan talouden alueella. Jakamistalouden byrokratia pelottaa aktiivisia kansalaisia omalta osaltaan. Jälkiverojen lunastamisen sekä etuuksien menetyksen pelossa, toiminta voi vähentyä tai kasvattaa harmaata taloutta. (Faehnle 2016)

Verotuksen lisäksi lainsäädäntö aiheuttaa epäselvyyksiä jakamistalouden harjoittajille, tarkemmin itsensä työllistäjille. Tässäkin tapauksessa haasteet ilmenevät lainsäädännössä, jota ei ole suunniteltu erikseen jakamis- ja alustatalouden ilmiöihin. Koramo et al. mukaan (2017) suurimmaksi ongelmaksi on koitunut kipukohta työttömyysturvalainsäädännössä. Oikeus työttömyysturvaan vaatii tiedon, tehdäänkö työtä palkansaajana tai yrittäjänä. Tällöin itsensä työllistävien on vaikea kategorioida itseään kumpaankaan. Vaikka lainsäädännön mukana moni asia jääkin tulkinnanvaraiseksi, olivat itsensä työllistäjät pääosin tyytyväisiä työmuotoonsa.

Harvaan asutussa Suomessa pitkät välimatkat heikentävät jakamistalouden markkinoita. Jakamistalouden potentiaali sijoittuu suurimmalta osaltaan Etelä-Suomeen, jossa etäisyydet ovat huomattavasti lyhyempiä ja asukastiheys korkeampi kuin Pohjois-Suomessa. (Koramo et al. 2017) Esimerkiksi Suomessa yhteiskäyttöautoilutoiminta on keskittynyt ainoastaan suurimpiin kaupunkeihin kuten Turkuun, Tampereelle, Ouluun ja pääkaupunkiseudulle. (Lahti & Selosmaa s.86) Toisaalta Lapissa pitkien välimatkojen takia yhteiskäyttöautoilua kaivattaisiin esimerkiksi turistien keskuudessa, sillä harva ulkomailta matkaava turisti saapuu Suomeen autolla. (Shareabletourism 2017)

4.3 Haasteet ja mahdollisuudet

Jakamistalouden haasteet ja mahdollisuudet Suomessa peilautuvat vahvasti edellä mainittuihin vahvuuksiin sekä heikkouksiin. Suomen suurimpana haasteena pidetään lainsäädännön sekä verotukseen liittyviä epäselvyyksiä, jotka rajoittavat tarjoajien toimintaa, sillä säädöksissä ei erikseen ole eritelty jakamistalouden toimijoita. Mikäli Suomessa jakamistaloutta ja siihen liittyvää säädösympäristöä ei muuteta selkeämmäksi, ei jakamistalouden suosio välttämättä tulevaisuudessa tule kasvamaan halutulla tavalla.

Jakamistalous disruptoi aloja, ja useasti sitä pidetään liiketoiminnan kannalta suurena haasteena. Alalla toimivien tarjoajien on muutettava liiketoimintatapojaan muuttuvan säädösympäristön ja kulutuskäyttäytymisen muutosliikkeen puitteissa. Talousmuodon murroksen pelätään myös vaikuttavan työmarkkinoihin, mutta toisaalta katsottuna se myös tarjoaa lukuisia uusia liiketoiminnan työllistymismahdollisuuksia alalla.

Myös mahdollisuudet heijastuvat suoraan vahvuuksista. Niitä hyödyntämällä voimme jatkaa matkaa jakamistalouden edelläkävijäksi. Pienenä maana ja vähäisellä väkimääränä varustetulla valtiomme toiminnalla ei maana muiden joukossa välttämättä olisi merkittävää osuutta, mutta EU:n jäsenmaana Suomella on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa päätöksiin ja tuoda omaa näkökulmaa esiin koko Euroopan Unionin voimin.

Vauraan elintason ja hyvinvointivaltion ansiosta digitalisaatio on Suomessa pitkälle kehittynyt. Kehittynyt digitalisaatio ja sen hyödyntäminen jo peruskoulussa luo hyvän pohjan uusille alustataloutta hyödyntäville jakamistalouden toimijoille ja mahdollistaa samalla palveluiden saatavuuden myös harvaan asutuille alueille. Yhteiskunnan kansalaisia ohjataan oikeaan suuntaan digitalisaation lisäksi myös koulutuksen ja lainsäädännön avulla. Digitalisaation ansiosta vaikuttaminen sosiaalisessa mediassa on helppoa. Ympäristökasvatus aloitetaan jo peruskoulussa, jonka avulla pyritään kouluttamaan yhteiskunnan nuoremmistakin sukupolvista yhä ympäristötietoisempia. Ensiluokkaisen koulutuksen ja ympäristötietoisten kansalaisten ansiosta maallamme on paljon potentiaalia uusien innovaatioiden kehittämiseksi.

5 YHTEENVETO

Lineaarisen kulutustavan mukaan eläminen ei tue kestävän kehityksen suosimia toimintatapoja ja johtaa uusiutumattomien luonnonvarojen ylikulutukseen. Talousmallin muutos kiertotalouteen on ratkaisu ilmastonmuutokseen ja kestävän kehityksen edistämiseen. Muutos voidaan saavuttaa käyttämällä olemassa olevia resursseja viisaasti käytössä kiertäen sekä uusiutuvia energialähteitä suosien. Kiertotalouden mukaan materiaalit voidaan jakaa biohajoaviin eli biologisiin, sekä hajoamattomiin eli teknisiin kiertoihin. Kiertotalouden mukaan teknisissä kierroissa korostetaan jakamista, ylläpitoa, uudelleenkäyttöä ja uudelleenvalmistusta sekä kierrätystä.

Linearisesta kulutustavasta pyritään siirtymään kiertotalouteen. Jakamistaloudeksi kutsutaan tapaa, jolloin on tehty suurin parannus lineaariseen kulutustapaan nähden. Jakamistaloudessa resursseja tarvitaan vähemmän, kuin esimerkiksi kierrätyksessä jo jätteeksi muodostuneen tavaran jalostamisessa uusiokäyttöön. Tässä talouden mallissa tarkoituksena on siis parantaa tuotteen resurssitehokkuutta ennen tuotteen päätymistä jätteeksi. Jakamistalouden kehityksen apuna voidaan pitää digitalisaatiota, jonka ansiosta jakamistalouden toiminnan toteuttaminen on tehty mahdolliseksi erilaisilla alustoilla. Jakamistalouden laaja toimintakenttä kattaa monia toimintatapoja, joita ovat esimerkiksi alustatalous, käyttöoikeustalous ja vertaistalous. Jaottelua voidaan tehdä toimijan, resurssin tai vaikka liiketoiminnan näkökulmasta.

Suomen jakamistalouden vahvuuksia ovat kuuluminen Euroopan Unioniin, ensiluokkainen koulutus sekä kehittyneen digitalisaation asettamat perustat. Euroopan Unioni pyrkii laatimaan jäsenmaillensa kestävän kehityksen mukaiset tavoitteet, joita jäsenmaiden tulee noudattaa. Koulutuksessa jo varhain aloitetun ympäristökasvatuksen ansiosta oppilaiden tietoisuus kestävän kehityksen mukaisista toimintatavoista sekä ympäristön tilasta ovat selvillä jo nuoresta iästä lähtien. Jakamistalouden kehityksen nopeaa kasvua voidaan pitää digitalisaation kehityksen tuotoksena. Insinööriyhteiskunnastamme löytyy paljon osaamista kehittämään talousmallin toiminnan mukaisia apukeinoja.

Heikkoutena pidetään verotuksen ja säädösympäristön tuomia käyttäjien keskuudessa esiintyneitä epäselvyyksiä. Eniten epäselvyyksiä toimijoille aiheuttaa se, että jakamistalouteen liittyvää säädösympäristöä ei ole erikseen määritelty. Lisäksi jakamistalouden terminologian osittainen päällekkäisyys aiheuttaa myös haasteita toteutustavan kategorioinnissa. Nämä epäselvyydet johtavat pahimmassa tapauksessa harmaaseen talouteen. Lisäksi harvaan asuttu maa tuottaa haasteita jakamistalouden toiminnan kehittämisessä, sillä pienemmillä paikkakunnilla jakaminen ei välttämättä ole kannattavin vaihtoehto pienestä käyttäjäkunnasta ja pitkistä välimatkoista johtuen.

Suomen mahdollisuudet jakamistaloudessa peilautuvat suoraan vahvuuksista. Ensiluokkaisen ja arvostetun koulutuksen ansiosta maassamme on paljon asiantuntijoita, joiden avulla jakamistalouden suosimaa toimintaa voidaan kehittää. Pienenä maana kuuluminen Euroopan Unioniin takaa hyvät mahdollisuudet saada äänemme kuuluville. Tarkastelemalla heikkouksia ja kehittämällä niissä esiintyneitä kipukohtia voimme edistää jakamista tukevaan talousmalliin siirtymistä. Tulevaisuudessa yksi jakamistalouden suurimmista kehittämiskohteista on säädösympäristön selkeyttäminen, jotta kaikki jakamistalouden harjoittajat olisivat tietoisia omasta toiminnastaan sekä siihen liittyvistä velvollisuuksista harmaan talouden estämiseksi. Jakamistalouden toiminnan edistämiseksi tärkein tehtävä on kuluttajalla, joka toimii aktiivisena kansalaisena talousmallin tavoitteiden mukaan.

LÄHDELUETTELO

Ahokumpu A., 2006. Käytettyjen tekstiilien ja huonekalujen uudelleenkäyttö- ja kierrätysmahdollisuuksien kartoitus [verkkodokumentti]. Saatavissa: https://www.kierratyskeskus.fi/files/32/UE_Uudelleenkayttoraportti.pdf [viitattu 16.4.2021].

AirBnB, 2020. News, About us [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://news.airbnb.com/about-us/> [viitattu 28.12.2020].

Direktiivi 2008/98/EY jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32008L0098> [viitattu 3.1.2021].

Direktiivi (EU) 2019/904 tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32019L0904> [viitattu 3.1.2021].

Ekroos A., Haaski H., Lilja R., Seppälä J. & Warsta M., 2019. Kertakäyttömuovituotteita koskevan direktiivin toimeenpanon vaihtoehtojen tarkastelu [verkkodokumentti]. Helsinki: Ympäristöministeriö. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:26. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161806> [viitattu 8.4.2021]. 202 s.

Ellen MacArthur Foundation, 2021. Our story, Mission and Vision [verkkodokumentti]. Iso-Britannia, Lontoo: Ellen MacArthur Foundation. Saatavissa: https://www.ellenmacarthurfoundation.org/our-story/mission_[viitattu 12.3.2021].

Ellen MacArthur Foundation, 2020. Learning path, The circular economy in detail [verkkodokumentti]. Iso-Britannia, Lontoo: Ellen MacArthur Foundation. Saatavissa: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/explore/the-circular-economy-in-detail> [viitattu 12.12.2020].

Ellen MacArthur Foundation, 2019. Completing the picture how the circular economy tackles climate change [verkkodokumentti]. Iso-Britannia, Lontoo: Ellen MacArthur Foundation. Saatavissa:

<https://www.ellenmacarthurfoundation.org/publications/completing-the-picture-climate-change> [viitattu 4.3.2021].

Euroopan komissio, 2016. Yhteistyötaloutta koskeva eurooppalainen toimintasuunnitelma. [verkkodokumentti]. Bryssel: Euroopan komissio. Saatavissa: <https://tem.fi/documents/1410877/2132296/Yhteisty%C3%B6taloutta+koskeva+eurooppalainen+toimintasuunnitelma.pdf/87df91d7-bf3b-4f75-9beb-99b682b16cd9/Yhteisty%C3%B6taloutta+koskeva+eurooppalainen+toimintasuunnitelma.pdf> [viitattu 14.3.2021]. 17 s.

Faehnle M., Immonen H., Mäenpää P., Nylund M. & Träskman T., 2016. Jakamistalous ja verotus: Eväitä yhteiskunnalliseen keskusteluun [verkkodokumentti]. Yrkehögskolan Arcada: Arcada Working Papers 4/2016. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/handle/10024/140579> [viitattu 8.4.2021]. 18 s.

Grönroos, C., 2015. Palvelujen johtaminen ja markkinointi. 5. painos. Helsinki: Talentum, 565 s. ISBN 978-952-14-2809-8

Harmaala M., Toivola T., Faehnle M., Manninen P., Mäenpää P. & Nylund M., 2017. Jakamistalous. Helsinki: Alma Talent, 184 s. ISBN 978-952-14-3226-2

Howard M., Hopkinson P. & Miemczyk J., 2018. The regenerative supply chain: a framework for developing circular economy indicators [verkkodokumentti]. International Journal of Production Research: Taylor & Francis Goup. VOL. 57, NO. 23, 7300-7318 Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/epub/10.1080/00207543.2018.1524166?needAccess=true> [viitattu 22.2.2021].

Helsingin yliopisto, 2021. Kiertotalouden keksinnöt koulussa, Biologiset ja teknologiset kierrot [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://blogs.helsinki.fi/kiertotaloudenkeksinnot/kiertotalous/biologiset-ja-teknologiset-kierrot/> [viitattu 4.3.2021].

Jakamistalous, 2016. Joukkorahoituksella toteutetaan vaikka ekologinen leipomo [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://jakamistalous.fi/2016/10/10/joukkorahoituksella-toteutetaan-vaikka-ekologinen-leipomo/> [viitattu 14.3.2021].

Jakamistalous.fi, 2019. Täydennetty: Jakamistalous-kuuleminen eduskunnan pikkuparlamentin auditoriossa 2.3.2016 [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://jakamistalous.fi/2016/02/22/jakamistalous-kuuleminen-eduskunnan-pikkuparlamentin-auditoriossa-2-3-2016/> [viitattu 8.4.2021].

Katainen J., 2020. Suomi, kiertotalouden edelläkävijämaa – kuinka ulkopolitiikka tukee tavoitetta? -esitys, Sitra webinaari 3.11.2020.

Koramo M., Keinänen J., Oosi O., Wennberg M., Owal Group Oy, 2017. Itsensätyöllistäminen ja jakamistalous työelämän murroksessa [verkkodokumentti]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 13/2017. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79272> [viitattu 8.4.2021]. 104 s.

Kotiranta M., Jylhämäki S. & Hurmerinta S., 2019. Millaisia ovat suomalaiset jakamistalousalustat, Kokonaiskuva suomalaisten jakamistalousalustojen toiminnasta ja velvoitteidenhoidosta [verkkodokumentti]. Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö. Selvitys 2/2019. Saatavissa: https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_02_millaisia_ovat_suomalaiset_jakamistalousalustat.pdf [viitattu 14.3.2021]. 32 s.

Lahti V. & Selosmaa J., 2013. Kaikki jakoon! : Kohti uutta yhteisöllistä taloutta. Jyväskylä: Atena, 195 s. ISBN 978-951-796-937-6

Liikennevirasto, 2012. Henkilöliikennetutkimus 2010–2011 suomalaisten liikkuminen kuukausittain [verkkodokumentti]. Helsinki: Liikennevirasto. Saatavissa: <https://www.doria.fi/handle/10024/121009> [viitattu 14.3.2021]. 106 s.

McDonough W. & Braungart M., 2002. Cradle to cradle: Remaking the way we make things. New York: North Point Press, 193 s. ISBN 0-86547-587-3

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020. Hankkeet ja säädösvalmistelu, Oppivelvollisuuden laajentaminen [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen> [viitattu 8.4.2021].

Opetushallitus, 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 [verkkodokumentti]. Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet> [viitattu 8.4.2021]. 473 s.

Oulun kaupunki, 2021. Kirjasto, Tilat, laitteet ja välineet [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/oulu/kirjasto/tilat-laitteet-ja-valineet> [viitattu 8.4.2021].

Owyjang, J, 2014. Report: Sharing is the New Buying, Winning in the Collaborative Economy [verkkodokumentti]. Saatavissa: <http://web-strategist.com/blog/2014/03/03/report-sharing-is-the-new-buying-winning-in-the-collaborative-economy/> [viitattu 14.3.2021].

Petropoulos, G., 2017. An economic review of the collaborative economy [verkkodokumentti]. Bruegel Policy Contribution, No. 2017/5, Bruegel, Brussels Saatavissa: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/173101/1/PC-05-2017.pdf> [viitattu 18.4.2021].

Piispanen J., 2018. Kestävä kehitys Suomen perusopetuksen opetussuunnitelmissa, Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma [verkkodokumentti]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Opettajankoulutuslaitos. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58786/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201806293412.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 8.4.2021].

PSOAS, 2020. PSOAS Bikes -yhteiskäyttöpöyrät tulevat [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://www.psoas.fi/psoas-bikes-yhteiskayttopyorat-tulevat/> [viitattu 8.4.2021].

ResQ Club, 2021. [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://www.resq-club.com/fi/eat> [viitattu 14.3.2021].

Seppälä J., Sahimaa O., Honkatutkia J., Valve H., Antikainen R., Kautto P., Myllymaa T., Mäenpää I., Salmenperä H., Ahola K., Kauppila J. & Salminen J., 2016. Kiertotalous Suomessa– toimintaympäristö, ohjauskeinot ja mallinnetut vaikutukset vuoteen 2030 [verkkodokumentti]. Valtioneuvosto: Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2016. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79586> [viitattu 12.1.2021]. 92 s.

SHAREABLETOURISM, 2017. Jakamistalous matkailussa, Matkailun jakamistalouden monet muodot osa 2: Liikkumisen palvelut [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://shareabletourism.com/2017/11/20/matkailun-jakamistalouden-monet-muodot-osa-2-liikkumisen-palvelut/> [viitattu 8.4.2021].

Sitra, 2021. Stadin aikapankki [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/hankkeet/stadin-aikapankki/> [viitattu 14.3.2021].

Sitra, 2017. Liikenteen jakamistalous on valintoja, uteliaisuutta ja rohkeutta [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/liikenteen-jakamistalous-valintoja-uteliaisuutta-ja-rohkeutta/> [viitattu 14.3.2021].

Sjöstedt, T., 2018. Mitä nämä käsitteet tarkoittavat? [verkkodokumentti]. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/mita-nama-kasitteet-tarchoittavat/> [viitattu 18.1.2021].

Stadin aikapankki, 2010. Stadin aikapankki [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://stadinaikapankki.wordpress.com/> [viitattu 14.3.2021].

Stegeman, H., 2015. The potential of the circular economy, From circular materials cycles to a circular macroeconomy with scenario's for the Netherlands [verkkodokumentti]. Saatavilla: <https://economics.rabobank.com/publications/2015/july/the-potential-of-the-circular-economy/> [viitattu 18.1.2021].

SRV, 2021. Helsingin REDIn Loisto, Tervetuloa Loistoon [verkkodokumentti]. Saatavissa: https://www.srv.fi/asuminen/helsingin-redin-loisto/?gclid=Cj0KCQiA-aGCBhCwARIsAHD15x-fwMfsBsqAUwrWWBn6c2e7j9dln17YL5wmvhHnnfGNn3P7gDarwcaAr5MEALw_wcB [viitattu 14.3.2021].

S-ryhmä, 2020. Perinteiset muovipillit ja -kertakäyttöaterimet poistuvat S-ruokakaupoista kesän lopulla – kertakäyttöastioita uusiutuvista materiaaleista laajasti valikoimissa [verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://s-ryhma.fi/uutinen/perinteiset-muovipillit-ja-kertakayttoaterimet-poi/5jubZ6A2AeI072C1DYpIZx> [viitattu 8.4.2021].

TEM, 2017a. Jakamistalouden säädösympäristö - Haasteet ja kehittämistarpeet, [verkkodokumentti]. Helsinki: Työ- ja Elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 44/2017. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160356> [viitattu 8.4.2021]. 62 s.

TEM, 2017b. Jakamistalous Suomessa 2016 - Nykytila ja kasvunäkymät. [verkkodokumentti]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 9/2017. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79253> [viitattu 8.4.2021]. 30 s.

Tieteen Termipankki, 2021. Ympäristötieteet: Luokka: Kiertotalous [verkkodokumentti].
Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Luokka:Kiertotalous>
[viitattu 11.4.2021].

Tilastokeskus, 2020. Tuotteet ja palvelut, Kokeelliset tilastot, Vertais- ja jakamistalouden
ilmiöt kotitalouksissa, Yli 70 prosenttia kotitalouksista ostanut tavaraa kirpputoreilta
[verkkodokumentti]. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tup/kokeelliset-tilastot/vertais-ja-jakamistalous/yli-70-prosenttia-kotitalouksista/index.html> [viitattu 11.4.2021].

Tori, 2021. 2,7 miljoonaa suomalaista käy Torissa kuukausittain [verkkodokumentti].
Saatavissa: <https://media.tori.fi/tori/> [viitattu 14.3.2021].